

בנוסף לתחושת האופוריה, השחרור וחוסר העכבות בעת השימוש בסמים ואלכוהול במסיבות, צריכת אלכוהול וסמים משפיעה על תפקודים קוגניטיביים ומוחיים, כמו חרדות, חוסר קואורדינציה מוטורית ועד לשינויים בזיכרון והליכים של עיבוד רגשי. אולם כיצד משפיעים אלו על התגובות בעת אירוע טראומטי ולאחריו? קבוצות מחקר בראשותם של פרופ' חגית כהן מהפקולטה למדעי הבריאות באוניברסיטת בן-גוריון בנגב וד"ר ניצה נקש-אקסלרוד, מומחית בעלת שם עולמי בטיפול בפוסט-טראומה מהאגף לרפואת הנפש ע"ש דרורה ופנחס זכאי במרכז הרפואי שיבא- תל השומר בחנו שאלה זו ובדקו את אופן ההשפעה של אלכוהול וצריכת סמים על תגובות נפשיות אחרי האירוע.

232 ניצולי פסטיבל נובה פנו לסיוע במרכז הרפואי שיבא ועברו הערכה קלינית, שבועיים לאחר האירוע. ב-7 באוקטובר 2023, הם ורבים כמותם השתתפו בפסטיבל המוזיקה 'נובה' ותוך רגע היו חלק ממתקפת טרור פתאומית שאילצה אותם להגיב במהירות ולהגן על חייהם. בזמן המתקפה, חלק מהניצולים הללו היו תחת השפעת סמים שונים, חלקם עשויים להשפיע על חומרת הטרומה, החרדה, הדיכאון ותסמיני הפרעת דחק בקרב שורדי ההתקפה.

מתוך 232 הניצולים שהגיעו לבית החולים שיבא, 123 עמדו בקריטריונים להכללה במחקר שענו לקריטריונים להכללה במחקר.

גילם הממוצע של הנבדקים עמד על 28 שנים, 60.9% מהם גברים. 71 מהם (57.7%) דיווחו על שימוש בסמים פסיכו-אקטיביים בפסטיבל. כל המשתתפים מילאו מספר שאלונים שהעריכו ניתוק טראומטי (דיסוציאציה) במהלך האירוע, חרדה, תגובת דחק חריפה ודכאון.

תוצאות המחקר הראו כי בקרב ניצולים שדיווחו על שימוש בסמים ואלכוהול במהלך המסיבה רמות החרדה, הדיכאון, ותגובות הדחק היו גבוהות באופן מובהק בהשוואה לניצולים שלא השתמשו בסמים או באלכוהול במסיבה. עוד עולה מהמצאים, כי מבין כל הסמים שנצרכו במהלך המסיבה, צריכת אלכוהול (לבד ובשילוב עם סמים אחרים) הגביר את עוררות היתר, רמת החרדה, תגובת הדיכאון ותגובת דחק חריפה בהשוואה לשימוש בסמים אחרים, או אלו שלא השתמשו בסמים כלל. אף אחד מהסמים האחרים שנלקחו במסיבה לא גרם לתגובות כאלו.

בנוסף, שימוש באלכוהול גרם לתגובות ניתוק ארוכות יותר ורבות יותר במהלך האירוע הטרומטי. ניתוק טראומטי עלול לשבש את העיבוד והאינטגרציה של זיכרונות טראומטיים, מה שעשוי לעכב את ההחלמה ולהגביר את ההסתברות לפתח הפרעות פוסט טראומטיות, מכיוון שזיכרונות הקשורים לטראומה נמשכים במצב מקוטע ובלתי מעובד.

"ייתכן שצריכת אלכוהול לפני המתקפה הפריעה לתהליכים הקוגניטיביים, הרגשיים והפיזיולוגיים", הסבירה ד"ר נקש. "אלו תהליכים הכרחיים המאפשרים להתמודד עם הטרומה. במקרה זה האירוע הטרומטי נמשך שעות ארוכות, לכן ייתכן שהניצולים חוו הנגאובר, שעלול היה להגביר את החרדה ואת הלחץ הטרומטי שלהם."

הטבח במסיבת הנובה מספק הזדמנות ייחודית לחקור כיצד צריכת אלכוהול וסמים לפני טראומה משפיעה על תוצאות בריאות הנפש ותגובה פוסט טראומטית. "לאור השכיחות הנרחבת של צריכת אלכוהול במפגשים חברתיים ומאורעות הולכת וגוברת של תקיפות מיניות, תקיפות פיזיות וגם תאונות דרכים, יש בממצאים אלה גם עניין חברתי וקליני המאפשר הבנת התהליך הביולוגי של התגובה לחוויות טראומטיות", סיכמה פרופ' כהן.

מעבר לבדיקת השפעת הסמים על מצבם הנפשי, הוענק לניצולים מהטבח בפסטיבל הנובה טיפול קצר התנהגותי קוגניטיבי מסוג חשיפה ממושכת במטרה למנוע התפתחות הפרעת דחק פוסט טראומטית בניצולים שסבלו מתופעות קשות של דחק (סיוטי לילה, פלשבקים, הימנעויות קשות מלצאת מפתח הבית וללכת למקומות ציבוריים, הימנעות ממוזיקה, דריכות ועוררות יתר). הטיפול ניתן במסגרת מרפאת דרור בבית החולים שיבא.

קבוצת המחקר כללה את: פרופ' חגית כהן והסטודנטים גל לוי וירדן דגורנו [מהמחלקה](#)
[לפסיכולוגיה](#) ומהפקולטה למדעי הבריאות באוניברסיטת בן-גוריון בנגב, ד"ר ניצה נקש, פרופ' יוסי
זוהר, טל מלכה, פרופ' מארק וויזר, אילנית וול, נטע שינפלד, גיא מציאני וד"ר רז גרוס, מהאגף
לרפואת הנפש ע"ש דרורה ופנחס זכאי במרכז הרפואי שיבא - תל השומר.

[קישור למרפאת דרור לטיפול קוגניטיבי התנהגותי בשיבא](#)